

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ТРЕБИЊЕ

ПРОГРАМ РАДА ДНЕВНОГ ЦЕНТРА ЗА СТАРЕ ОСОБЕ

О ДНЕВНОМ ЦЕНТРУ

Планом развоја социјалне заштите у Општини Требиње 2005.-2010. утврђено је седам приоритета. Потребне старих људи су приоритет број један због изражених социјалних потреба старих људи, њихове масовности и све већег присуства међу корисницима социјалне заштите.

Општина Требиње има око 36000 становника од којих свега око 10% живи на селу а око 25% становника је старије од 60 год. Највећи број старих људи живи у граду и то у центру града, по процјенама око 1000 старих (Брегови, Центар, Крш, Хрупјела, Засад, Мостаћи,) а међу њима је и највећи број повратника.

Становништво које живи у центру града усвојило је одређене норме понашања градске средине и има потребе за активностима у области културе, рекреације, информисања, окупације, организованог живота и сл., које задовољавају њихове потребе за уважавањем, припадношћу, друштвеним интегрисањем и друго.

Дневни центар који је формиран у Дому пензионера удаљен је више од километра од центра града, па многи заинтересовани стари људи нису у могућности да користе његове услуге. Клуб Удружења пензионера окупља искључиво пензионере мушкарце који су склони различитим друштвеним играма. Капацитет овог клуба је око 30 особа, а потребе су далеко веће и то посебно за старе особе женског пола које нису имале мјесто за дружење и окупљање. Центар за социјални рад Требиње (у даљем тексту ЦСР) је у последње двије године радио пројекат за један овакав клуб кроз пројекте у заједници и клуб је дјеловао у просторијама ЦСР у послеподневним часовима. Двогодишње искуство је показало изражену потребу и интересовање за организовање простора у граду у коме би се развијале дневне активности за задовољавање потреба за: дружењем, разговором, савјетовањем, информисањем, радном окупацијом, излетима, успостављањем веза са структурама локалне заједнице.

Дневни центри (у даљем тексту ДЦ) су социјално – геронтолошке институције, отвореног типа, које имају задатак да на геронтолошким принципима у локалној заједници обезбиједје потпуну интегрисаност у заједници и да перманентно одржавају и развијају све функционалне способности старих лица, те да им пружају подршку у задовољавању њихових потреба у средини у којој су провали свој радни и животни вијек.

ДЦ за бригу о старим лицима се оснивају према важећим законским прописима и правилницима о оснивању дневних центара.

Формирање ДЦ за старе особе урађен је у широком партнерству владиног и невладиног сектора општине Требиње уз донацију Данске невладине организације- Данско вијеће за избјеглице (ДРЦ). ДРЦ је финансирао адаптацију простора и набавку опреме, а Општина Требиње је уступила простор у величини од 185 м² на кориштење, без накнаде. Простор се налази у улици Војводе Степе Степановића у самом центру града на изузетно приступачном мјесту за кориснике услуга ДЦ. Простор ДЦ се састоји од више намјенских просто-рија и то:

1. просторија за дневни боравак – вишенамјенски простор за организовање различитих активности, дружења, боравак корисника, едукативних радионица, предавања и сл. опремљена справама за комуникацију и друштвеним играма, те потребним намјештајем,

2. кухиња са опремом за припремање топлих napitaka и мањих obroka,
3. простор за рекреацију и физичке активности који се ствара у цјелокупном простору кориштењем намјенске опреме (два кондициона бицикла од којих је једно механичко а друго електрично, ножне окретаљке, тегови, итд.)
4. просторија за радно окупационе активности попут бављења ручним радом, шивењем, плетењем, сликањем и сл.
5. просторија за здравствене интервенције (прегледе, савјетовање, терапију) која је такође опремљена са неопходном опремом за контролу виталних здравствених параметара- контрола шећера у крви, мјерење крвног притиска као и за пружање услуга здравственог просвјешћавања и савјетовања),
6. остава за ортопедска и друга помагала и средства за рад,
7. просторија за одржавање личне хигијене која се састоји од два тоалета и купатила (туш кабина и лавабо) и која је опремљена са машином за прање веша,
8. канцеларија за особље које пружа услуге у ДЦ.
9. ДЦ располаже и са властитим двориштем у коме је могуће организовати различите активности, посебно у лјетним мјесецима.

ОРГАНИЗАЦИЈА ДНЕВНОГ ЦЕНТРА И ПАРТНЕРСТВО У ОСНИВАЊУ И РАДУ

Институционално, објекат је дефинисан као ДЦ за старе особе, који је саставни дио ЦСР и организационо је везан за Службу за социјалне услуге. Основ за ову организацију налази се у Законом о социјалној заштити, на основу чега је извршена и дорегистрација и омогућено функционисање у систему социјалне заштите као активност којом се задовољавају потребе старих људи у локалној заједници и реализују основни принципи савременог социјалног рада и мјешовитог система социјалних услуга. Организација и рад ДЦ у својим темељима имају методолошки приступ социјалног рада у заједници и рад се одвија у партнерству ЦСР, Општине Требиње, удружења грађана: Коло српских сестара, Удружење повратника, Удружење пензионера, те Дом здравља, установа дјечије заштите, основних и средњих школа, волонтера и других организација и појединаца.

Партнери удружују простор, рад особља, опрему, програме, и друга материјална и нематеријална средства. Појединачно учешће партнера је слиједеће:

1. Општина Требиње је уступила простор на кориштење, без накнаде, на неодређено вријеме – Закључак бр 11-374-6/07 од 26.2007.г. ЦСР. Општина Требиње поред тога кроз грант социјалне заштите у буџету општине планира средства за потребе ДЦ према плану ЦСР.

2. ЦСР као основни ресурс има професионално особље за рад са старим особама (директор, менаџери, координатор за партнерство и рад у заједници, дипл. социјални радници, психолог, правник, медицинска сестра), који иза себе имају низ реализованих пројеката који су промовисали активности које се раде у ДЦ, и који на стручан и одговоран начин пружају разноврсне услуге корисницима .

ЦСР је главни иницијатор формирања ДЦ, координатор сарадње свих актера, пружалац стручних услуга и информација и носилац информација о потребама корисника. Поред наведеног ЦСР врши едукацију партнера кроз семинаре, радионице, округле столове, предавања и сл. ЦСР помаже у стручним савјетима, ангажује своје раднике по потреби за рад у ДЦ, развија активности у ДЦ, учествује у избору потенцијалних корисника, врши организацију рада и распоред активности у ДЦ, прати потребе корисника, учествује у праћењу активности и евалуацији реализованих услуга, обавља контакте са

локалном заједницом и другим заинтересованим институцијама, организацијама и појединцима, врши лобирање потенцијалних донатора, прати рад особа ангажованих у раду ДЦ, прати потребе и жеље корисника.

Финансијска одрживост ДЦ обезбјеђује ЦСР кроз посебну буџетску ставку за одржавање ДЦ и кроз посебне пројекте који ће развијати активности према потребама.

3. Коло српских сестара је удружење грађана чија је мисија и пружање услуга старим особама. Ово удружење за потребе рада ДЦ обезбјеђује домаћицу у послије-подневном раду. По потреби ангажује своје младе чланице за провођење различитих услуга у ДЦ, посебно у окупационим активностима и забавно рекреативним. Коло Српских сестара реализује дио својих активности, посебно у области кућне радиности заједно са корисницама услуга ДЦ којим се обезбјеђује окупација корисница. За извођење овог посла Коло ангажује водитеља у послијеподневном раду, о чему закључује споразум са ЦСР.

4. Удружење повратника има улогу да шири информације о раду ДЦ међу повратницима, посебно у љетњим мјесецима када у Требињу борави већи број бивших становника Општине и повратника, како би посјећивали ДЦ и учествовали у активностима које доприносе њиховој реинтеграцији у локалну заједницу и обезбјеђењу нужних услуга. Ово удружење треба да да и основне информације о потенцијалним корисницима услуга. Удружење повратника даје домаћина ДЦ који остварује запослење у овом Удружењу дефинисано споразумом између ЦСР, Општине Требиње и Удружења.

5. Удружење пензионера је пружалац информација о потенцијалним корисницима услуга, о потребама корисника услуга ДЦ, као и иницијатор одређених садржаја и услуга које ће се пружати у ДЦ. Активни је учесник у активностима тако што кориштењем сопствених капацитета има могућности да развије и властите програме који се имплементирају у ДЦ.

6. Дом здравља је партнер који може проводити, бесплатне активности везане за примарну здравствену заштиту и услуге везане за промоцију здравих стилова живота вршити превенцију обољевања у старости.

7. Дјечије и образовне установе (предшколске установе, основна школа, средње школе и факултети) су партнери који се и просторно, налазе у близини ДЦ, могу да реализују волонтерски разноврсне образовне услуге, да дају водитеље разноврсних секција, да посјећују ДЦ, друже се са старим особама, организују заједничке излете, врше посјете болесним члановима ДЦ, информишу јавност о раду ДЦ и сл.

8. Друга удружења, организације и појединци се ангажују према властитом одређењу у развоју програма које имплементирају у ДЦ или појединачним ангажманом у активностима.

9. Волонтери се путем Локалног волонтерског сервиса и активности ЦСР едукују и оспособљавају за пружање услуга и провођење различитих активности у ДЦ. Волонтери-старе особе (пензионери различитих профила занимања), као и младе особе партиципирају у планирању садржаја и активирању солидарности у заједници.

КОРИСНИЦИ:

Корисници услуга које пружа Дневни центар могу бити директни и индиректни. Директни корисници су старе особе изнад 60 година које израде слободну вољу и жељу да посјећују и учествују у услугама ДЦ. По свом статусу могу бити радно активни, пензионери, избјегла и расељена лица, повратници, без занимања итд. Основни услови да би били корисници је њихова жеља и поштовање правила и процедура рада ДЦ дефинисаних кроз кућни ред.

Директни корисници услуга ДЦ могу бити и чланови породица старих особа који учествују у активностима и помажу рад ДЦ

Директни корисници су и сви професионалци и волонтери који пружају услуге и реализују своје професионалне и волонтерске активности у смислу едукација у раду, добијања стручне подршке, кориштења капацитета и сл.

Индијектни корисници су грађани који обезбјеђују различите видове помоћи као и све друге особе, појединци и припадници различитих група који ће дио својих активности имплементирати у ДЦ.

Корисници услуга ДЦ су самосталне, комплетне личности које имају психичке, физичке, социјалне и духовне потребе. Један од проблема старих особа је социјална искљученост, која доводи до многих тешкоћа, зато ДЦ као алтернативни вид збрињавања има значајну улогу у оснаживању старих особа за нормално социјално функционисање, задовољавање културних, спортских потреба, потреба за дружењем, радним активностима и сл.

Права корисника су да активно учествују у активностима, слободно износе своја мишљења, да дају примједбе и приједлоге, да учествују у планирању активности, да учествују у раду едукативних радионица, предавања, округлих столова, да учествују у раду креативних радионица (плетење, везење, хеклање...), у раду секција и спортским активностима према личном афинитету и слободној вољи, да према утврђеном распореду припремају топле напитаке, сокове и послужења, да промовишу рад ДЦ ширећи информације о његовом раду и мотивишу нове кориснике.

Одговорност корисника је да редовно долазе на активности у ДЦ, према утврђеном распореду- колико год је то могуће, да поштују договорена правила, извршавају своје обавезе, да воде рачуна о одржавању хигијене у просторијама ДЦ и дворишту, чувају инвентар и техничких уређаја и да поштују једни друге, као и осбље које имплементира активности.

ЦИЉЕВИ

Развојни циљ ДЦ је побољшање квалитета живота старих особа у Општини Требиње.

Посебни циљеви су:

- Дневно збрињавање кроз окупљање старих људи који ће организовано радити на задовољавању потреба унутар ДЦ и на другим нивоима и на развијању нових социјално активних улога, радне активности, рекреације, рехабилитације и едукације;
- Оспособљавање старијих особа за што дуже нормално социјално функционисање у својим домовима и заједници;
- Развој вишегенерацијске солидарности са остарјелом популацијом на подручју општине Требиње.

УПРАВЉАЊЕ

Одговорност за управљање ДЦ има ЦСР који методама укључивања корисника и партнера обезбјеђује управљање са партиципацијом. ЦСР у оквиру властитих планова и нормативних аката дефинише систем управљања и одговорности особља у складу са важећим прописима.

Директор ЦСР управља процесом рад и овлашћује координатора за партнерство и рад у заједници за свакодневни надзор и праћење рада ДЦ. Координатор је самосталан у предлагању мјера и активности којима се остварује дјелатност ДЦ директору и Служби за социјалне услуга у чијој организацији рада се налази и ДЦ.

ЦСР реализује планирање и управљање стручним радом социјалних радника задужених за старе особе, као и другог особља који су чланови стручног тима.

Управљање се врши и уз пуно учешће Савјета ДЦ кога чини пет чланова и то по један представник Општине Требиње, ЦСР, корисника, Кола Српских сестара и Удружења повратника. Савјет се састаје једном мјесечно, разматра рад Дневног центра и предлаже мјере за побољшање рада.

Корисници формирају Савјет корисника од пет чланова, а један члан Савјета је представник корисника у Савјету ДЦ, који артикулише потребе корисника и предлаже их на разматрање и рјешавање Савјету ДЦ.

Стручно вијеће ЦСР повремено разматра извјештаје о раду Дневног центра, и на приједлог координатора и стручних радника предлаже активности и промјене у организацији рада и програм рада ДЦ.

ЦСР управља планирањем развоја Дневног центра, унапређењем система бриге о старим особама, промоцијом концепта и рада у јавности на успјешном функционисањем ДЦ.

Састанци су основни метод за разматрање рада и формирање приједлога. Састанци директно ангажованог особља са координатором и социјалним радницима који раде на услугама за старе одржавају се једном мјесечно. Свака три мјесеца ће се вршити анонимно анкетирање корисника везано за њихово мишљење о раду ДЦ и услугама које добијају, као и о новим активностима које би требало проводити у ДЦ.

ДЦ има и своју књигу утисака у коју корисници и посјетиоци дају своја запажања и предлажу побољшања.

АКТИВНОСТИ И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

1. Основна дјелатност ДЦ је дневни боравак у оквиру којег се одвијају слиједеће активности: окупљање, дружење, разговори, успостављање нових пријатељстава и присних односа, заједничке прославе, обиљежавање рођендана, вјерских и општих празника, као и разне врсте окупационог ангажовања и активности.

2. Радна окупација је активност која се реализује путем плетења, шивења, везења, спремања различитих јела и уређења околине ДЦ и одржавања хигијене просторија ДЦ.

3. Рекреација и забава се остварује заједничким шетњама, излетима, тјелесним вјежбама и тренинзима на справама, друштвеним играма попут шаха, домина, јамба, пикада, човјече не љути се, карате и сл.; слушања музике, читања штампе, гледања ТВ, заједничких одлазака у биоскоп, позориште, на концерте, посјета музеју и изложбама, спортским манифестацијама и сл.) .

4. Едукативне активности су: савјетодавне услуге социјалног радника, правника, психолога, здравствени савјети и разговори са љекаром и медицинском сестром, упознавање са правима из социјалне заштите, здравствене заштите, обука за рад на рачунару, правима пензионера, радом ДЦ, предавања из различитих области на приједлог корисника и за које су корисници заинтересовани.

5. Интегративне активности у заједници обезбјеђују упознавање заједнице путем посјета различитим институцијама, учешће у организовању и обиљежавању значајних догађаја на нивоу локалне заједнице, упознавање са радом и члановима сличних организација и удружења на нивоу локалне заједнице и шире, те стварање прилика за развој мреже ДЦ на нивоу регије и шире, међуклубска дружења са члановима Удружења пензионера, Дневним центром Ластва, Дневним центром Дома пензионера, међусобне посјете и подршка, посјете вртићима, ЦДПП-у, развијање волонтерских

активности, лобирање и информисање јавности о активностима које се проводе у Дневном центру .

6. Креативне активности се реализују путем цртања, израде разних предмета од папира и пластелина, фотографисања и израда фотографија, пјевања, плеса, глуме, и сл.

Организација активности се обавља путем овог програма и планова рада. Оквирни годишњи план рада израђују сви стручни радници који раде у ДЦ и корисници услуга ДЦ. Мјесечни планови рада садрже: врсте активности и услуга, одговорне особе за реализацију активности, временски оквир за реализацију активности, средства потребна за реализацију активности. На састанцима Савјета ДЦ се разматра реализација активности у претходном мјесецу и врши планирање за наредни мјесец.

МЕТОДЕ РАДА

Највећи број активности ће се реализовати групним радом са корисницима унутар ДЦ и путем радионица (окупација и едукација). Групни рад ће се примјењивати и у интегративним активностима, рекреацији и забави.

Индивидуални рад са корисницима је заступљен у савјетодавним и другим стручним социјалним и медицинским услугама

Метод социјалног рада у заједници ће се примјењивати у организовању социјалних акција и у интегративним активностима.

ОСОБЉЕ

Особље које је ангажовано у ДЦ је професионално особље ЦСР и особље партнера. Стално ангажовано особље су координатор за партнерство и рад у заједници, социјални радници, водитељ окупационих и радних активности и домаћин/ца ДЦ. Остало особље се ангажује по потреби у појединим активностима и програмима.

Координатор за партнерство и рад у заједници је радник ЦСР и он : координира активности између партнера и различитих актера који пружају услуге у ДЦ, остварује комуникацију између радника ЦСР и корисника, учествује у планирању активности и реализацији садржаја и услуга, врши усклађивање рада стално ангажованог особља и особља које се повремено ангажује, шири информације о раду ДЦ и промовише рад у јавности, обавља послове односа с јавношћу, предлаже мјере и активности директору и Служби за социјалне услуге која дефинише услуге за старе, врши надзор и праћење рада ДЦ по овлаштењу директора.

Социјални радници се баве регрутовањем и откривањем корисника, довођењем корисника, упознавањем корисника, појединачном процјеном стања и потреба корисника, информисањем и савјетовањем корисника у вези остваривања права из социјалне заштите, информисањем корисника о институционалним облицима заштите, израдом програма и планова рада (мјесечних и седмичних), индивидуалним радом са корисницима, групним радом, упознавање корисника са правилима рада ДЦ, планирањем потреба ДЦ за обављање активности .

Психолог се ангажује за психолошку експертизу у процјени стања и потреба, индивидуални и групни психотерапијски рад са старима, и мотивисање корисника на алтернативне програме заштите старих.

Правник се бави пружањем правних савјета у остваривању права из социјалне заштите, права из области ПИО, здравствене заштите, у остваривању права на издржавање и других породичних права, те заступањем и посредовањем.

Медицинска сестра врши контролу крвног притиска, контролу шећера у крви, контролу узимања терапије, пружа савјете о хигијенско-дијететском режиму исхране, као и друге савјетодавне услуге око одржавања чистоће и уредности животног простора и простора за рад.

Домаћин / ца брине о сигурности и безбедности рада, одржава хигијену простора, води евиденцију о опреми и брине се о њеном намјенском и рационалном кориштењу, планира потраживања за обављање дјелатности, обезбјеђује услове за поштовање кућног реда, информисе ЦСР о активностима, проблемима и потребама, ради на стварању угодне климе у ДЦ, врши послуживање корисника напитуцима, распоређује утрошак материјала за рад и брине о радном времену.

Водитељ радних и окупационих активности организује активности које имају за циљ осмишљено и корисно кориштење времена и материјала у ДЦ кроз народну радиност, друштвене игре и рекреацију.

Сво особље је дужно да стално ради на свом властитом развоју како би стицало вјештине за рад са корисницима.

РАДНО ВРИЈЕМЕ

На основу досадашњег рада Дневног центра за старе, од његовог отварања у септембру 2007. године и на основу стечених искустава као и потреба корисника, и њихових жеља, и већ стечених навика, за алтернативним збрињавањем и пружањем услуга различитог садржаја утврђује се петодневно радно вријеме ДЦ и то:

Љетно, од 1. маја до 30. септембра:

Прије подне од 8- 12 часова (сваки радни дан)

Послије подне од 17- 21 час (сваки радни дан)

Зимско од 1. октобра до 1. маја

Прије подне од 9- 13 часова (сваки радни дан)

Послије подне (сваки радни дан) од 16-20 часова

За вријеме љета и зиме установљује се одмор и то 15 дана зими, од првог до 15. јануара и љети у периоду од 10. до 25. августа.

ДЦ не ради за вријеме државних празника и других празника установљених законом и викенда.

Установљавање радног времена се може мијењати према жељама корисника мјесечним плановима рада.